

(DEEL 2)

JAARRONDTELLING, NOODZAAK!

IN HET VORIGE NUMMER IS INGEGAAN OP DE NOODZAAK VAN JAARRONDTELLINGEN. IN DIT VERVOLG WORDT INGEGAAN OP DE UITVOERING.

Bij tellen moet worden uitgegaan van het leefgebied. Een leefgebied omvat meestal meerdere honderden, zo niet duizenden, hectaren. Het kan daarom het beste verdeeld worden in enkele telgebieden van elk ca. 200 à 250 ha. Alleen wanneer er veel open terreingedeelten binnen het telgebied vallen kan de oppervlakte groter zijn. Per telronde moeten alle vakken vanaf wegen en paden bekeken worden.

Begin niet altijd op hetzelfde tijdstip met een telling en loop niet steeds dezelfde route. Zo is immers de kans groot altijd dezelfde reeën te tellen. Voortdurend wisselen is noodzaak: afwisselen in ochtend- en avondtellingen en afwisselen in de te rijden routes, waarbij wegen en paden ook meer dan één keer mogen worden bereden. Bij de jaarrondtelling moet het telgebied zo intensief mogelijk worden geïnventariseerd.

Hoe vaak tellen?

De frequentie is afhankelijk van het doel. Wil men territoria inventariseren dan zal tellen vooral in het voorjaar moeten gebeuren vanaf het tijdstip waarop de bokken hun territoria afbakenen. Tellingen moeten dan uitgevoerd worden vanaf half april tot half juli. Maar dat geldt vooral voor de territoria van bokken. Geiten zijn minder territoriaal en redelijk tolerant naar andere geiten toe. In de periode dat de kalveren worden gezet zijn ze echter wel gesteld op hun privacy en willen ze niet gestoord worden door andere geiten. Toch verblijft de geit haar hele leven zoveel mogelijk in een bepaald terreingedeelte dat ze niet snel zal verlaten. Krabplaatsen en veegbomen zijn duidelijke grensaanduidingen van een territorium. Ook waarnemingen van dieren die geurvlagen afzetten door krabben of vegen geven een indicatie. Wil men de grenzen globaal aangeven dan zullen ook veegbomen en krabplaatsen geïnventariseerd moeten worden. Tijdens en op het eind van de bronst kunnen de bokken hun territoria verlaten op zoek naar een nog bronstige geit en kan het beeld van 'vaste' territoria verstoord worden.

Wil men alleen inzicht in aantallen dan kan geteld worden van eind december tot eind april, met per week één of twee telronden per gebied. Over de territoria is dan echter niets te zeggen evenmin over de spreiding binnen het gebied gedurende de diverse jaargetijden. Ook over uitwisseling met buurterreinen is dan niets bekend.

Is er behoefte aan inzicht in het sociale gedrag, veranderingen die plaatsvinden in de ligging en bezetting van territoria, verstoring door bijv. recreatie, de aanwas, sterfte onder kalveren etc? Dan zijn waarnemingen over het hele jaar noodzakelijk en zullen vele telronden verspreid over het jaar moeten worden uitgevoerd. De Flora- en Faunawet vraagt veel gegevens en daarom moet elk telgebied tenminste eenmaal per week geïnventariseerd worden. Zo mogelijk tweemaal: 's morgens en 's avonds. Daarnaast moet ook regelmatig tussentijds, dus op de dag zelf, geteld worden. Bij het afsluiten van de inventarisatie moeten alle telgebieden even vaak geteld zijn: zowel op elke dag van de week als op elk tijdstip van de dag, in elk jaargetijde en bij elk weertype.

Benodigheden

Een telformulier met de volgende kolommenindeling:

Datum	Tijd	Vervoer	Bok	Bokkalf	Geit	Geitkalf

NA*	Leeftijd	Gewei	Afstand	Weer	Bijzonderheden

* Niet Aangesproken

Eventueel kun je dit formulier uitbreiden met een goede kaart van de te tellen gebieden, schaal 1:25.000. Ook een beheerkaart met vaknummers kan goed gebruikt worden. Bij ontbrekende vaknummers kan een ruitjespatroon worden ingetekend van 100x100 meter, d.w.z. 1 ha. De x-as wordt voorzien van letters, de y-as van cijfers. Zie Afb. 1. Reeën zijn dan bijv. waargenomen in vak a4 of in vak k6. Zo kan men vrij nauwkeurig de plaats van waarneming aanduiden. Probeer het telformulier zo compleet mogelijk in te vullen. Bij bijzonderheden worden bijvoorbeeld afwijkingen in de vacht of bij het gewei, afwijkend gedrag, kreupelheid, gewond aan oog, scheur in oor, conditie enzovoorts genoteerd.

Verrekijker: een goede lichtsterke verrekijker is essentieel voor het goed aanspreken van reeën.

Kennis: men moet de geslachten van elkaar kunnen onderscheiden. De leeftijd moet men kunnen inschatten naar kalf, jong, volwassen en oud.

Fotocamera met ingebouwde zoomlens of losse telelens: een vaste (zoom)telelens tot minimaal 300mm. Naast de duurdere merklenzen zijn er redelijk geprijsde, goede niet-merkgebonden lenzen te koop.

Foto: Roland Peltzer

► Uitvoering

Er zijn verschillende mogelijkheden om een telling uit te voeren:

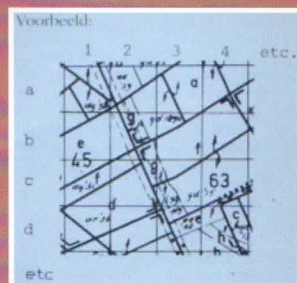
- **per auto:** Reeën laten zich niet snel storen door een auto en er treedt ook gewenning op wanneer men regelmatig in het veld is met de auto. Daarnaast kan men in korte tijd een relatief groot gebied bestrijken. Belangrijk is echter dat reeën geen relatie kunnen leggen tussen afschot en auto. Ook regelmatig uitstappen kan verstorend werken. Nadeel van de auto is het geringe zicht en de gebondenheid aan wegen en paden.
- **Te voet:** als aanvulling op het tellen met de auto. Vooral voor plaatsen waar de auto niet kan komen. Nadeel is dat de reeën zich niet goed laten benaderen en er slechts een relatief klein terreingedeelte kan worden geteld.
- **Vanaf hoogzit:** hiermee kunnen reeën goed geobserveerd worden op leeftijd, conditie en gedrag. Nadeel is dat niet alle dieren worden waargenomen, maar vaak dezelfde, gezien de gebondenheid aan hun territorium. Wil men terreindekkend kunnen werken dan is vaak een groot aantal hoogzitten, verspreid over het terrein, noodzakelijk.
- **Prenten en wissels:** ter ondersteuning van de tellingen kunnen prenten en wissels worden ingetekend op kaarten. Hierdoor krijgt men een globaal beeld van verspreiding en concentratie.

- **Vraat- en veegschade:** dit zijn duidelijke aanwijzingen voor de aanwezigheid van reeën, maar het geeft geen inzicht in precieze aantallen. Eventuele schade kan een indicatie zijn voor een te hoge stand.
- **Legers:** vastleggen van slaap- en rustplaatsen geeft een beeld van verspreiding en concentratie van de reeën in het terrein.
- **Boonsel:** het aantal plaatsen waar boonsel wordt gevonden geeft ook een beeld van de verspreiding en concentratie van de reeën in het veld. Maar deze methode is arbeidsintensief en er kunnen geen aantallen mee worden bepaald.
- **Veranderingen in het terrein:** noteer ook veranderingen in het terrein. Deze kunnen van invloed zijn op gedrag en verspreiding van reeën.

Let op: zelfs met een combinatie van genoemde methoden kan nooit het aantal reeën tot op het laatste dier worden bepaald. Wel geeft het een betere schatting dan alleen de voorjaarstelling.

AFB. 2.
INDIVIDUELE DIEREN
OP KAART AANGEGEVEN

AFB. 1. RASTER OP KAART

Uitwerking gegevens

Vanaf de eerste telling worden waargenomen dieren op een kaart aangegeven. Bijvoorbeeld met behulp van gekleurde spelden: rood voor een bok, paars voor een bokkalf, groen voor een geit, geel voor een geitkalf en nog een andere kleur voor niet aangesproken dieren. Zie Afb. 2. Tegenwoordig kunnen waarnemingen ook digitaal via de computer worden geregistreerd. Bijvoorbeeld met Google Earth. Het is gratis te downloaden en met de optie 'spelden plus beschrijving' kan men op de kaart dieren aangeven. Zorg er wel voor dat per speld de gegevens van het dier (zoals geslacht, leeftijd, gewei en bijzonderheden) met het telformulier gekoppeld blijven. Alleen elk nieuw ree wordt toegevoegd. Zo worden dubbel-tellingen voorkomen. Dat vereist wel een goed observatievermogen en kennis van het ree. Fotograferen van reeën kan een hulpmiddel zijn. Probeer alle waargenomen reeën te fotograferen en leg een (portret-)serie aan. Zo kunnen individuele dieren met elkaar vergeleken worden. Dan kan zomaar achteraf blijken dat 'dezelfde' bok of geit toch een andere is dan steeds werd aangenomen!

In het begin zal het aantal spelden op de kaart snel toenemen, maar dat zal steeds minder worden tot er geen nieuwe of

nog zeer incidenteel nieuwe dieren worden gezien. Denk dan niet dat alle reeën zijn geteld, want er komt altijd ergens een onbekend dier te voorschijn en er zijn ook altijd exemplaren die zich nooit laten zien.

Om de globale grenzen van territoria te bepalen moeten alle waarnemingen van elk individueel dier worden aangegeven. Het beste is om hiervoor een nieuwe kaart te gebruiken. Door de precieze plekken van alle waarnemingen aan te geven wordt na verloop van tijd een beeld verkregen van de individuele territoriumgrenzen. Ook eventuele uitstapjes buiten het territorium worden zo duidelijk. Uit de literatuur blijkt dat reeën vaak kilometers verwijderd kunnen zijn van hun 'vaste' stek. Tijdens de bronst, wanneer de geiten binnen hun territorium beslagen zijn, kunnen bokken ook buiten hun territorium op zoek gaan naar nog niet beslagen geiten. In de winter, wanneer ze op zoek gaan naar voedselrijke plaatsen kunnen ze ook behoorlijke afstanden afleggen. Het consequent vastleggen van de plaatsen waar dieren zijn waargenomen geeft een goed beeld van het verplaatsingspatroon en eventuele uitwisseling met buurterreinen. Het inventariseren van reeën kost veel tijd en moeite. Dat mag echter niemand ervan weerhouden om een jaarrondtelling uit te voeren.

ZAT 25 & ZON 26
OKTOBER

Beauty & Wellness | Avontuurlijke activiteiten | Culinair | Tuindecoraties
Potterie | Kunst | Interieurstoffen | Driving Adventure | Streekproducten
Mode & accessoires | Interieurtrends | Gastvrijheid | Delicatessen | Wine & spirits
Paardensport | Lederwaren | Woonaccessoires | Buitensport en meer!

LANDGOED
TWENTE
FAIR

Landgoed, klasse, avontuur en een tikkeltje culinair.

Tegen inlevering van deze bon

Entree 6,00 p.p.

Max. 4 personen per bon.

KNJV NOJG

LUTTERZANDWEG 16 - DE LUTTE
ZATERDAG: 10 - 18 UUR & ZONDAG: 10 - 17 UUR
LANDGOEDTWENTEFAIR.NL